



## HUDUDIY INNOVATSION RIVOJLANISHNI DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO‘NALISHLARI

**Qobulov Ozodbek O‘ktambov o‘g‘li**

Urganch davlat universiteti, Iqtisodiyot kafedrası dotsenti

**Annotatsiya:** Ushbu maqolada hududiy innovatsion rivojlanishni davlat tomonidan tartibga solish mexanizmlarini takomillashtirish yo‘nalishlari O‘zbekiston va xalqaro tajriba empirik dalillari asosida 2020-2024 yillar bo‘yicha tahlil qilingan.

**Abstract:** This article analyzes directions for improving state regulation mechanisms of regional innovation development based on empirical evidence from Uzbekistan and international experience covering 2020-2024.

**Аннотация:** В данной статье анализируются направления совершенствования механизмов государственного регулирования регионального инновационного развития на основе эмпирических данных Узбекистана и международного опыта за период 2020-2024 годов.

**Kalit so‘zlar:** hududiy innovatsion rivojlanish, davlat tartibga solishi, innovatsion siyosat, to‘g‘ridan-to‘g‘ri mexanizmlar, bilvosita mexanizmlar, soliq imtiyozlari, innovatsion infratuzilma, davlat-xususiy sheriklik, hududiy klasterlar, milliy innovatsion tizim

**Keywords:** regional innovation development, state regulation, innovation policy, direct mechanisms, indirect mechanisms, tax incentives, innovation infrastructure, public-private partnership, regional clusters, national innovation system

**Ключевые слова:** региональное инновационное развитие, государственное регулирование, инновационная политика, прямые механизмы, косвенные механизмы, налоговые льготы, инновационная инфраструктура, государственно-частное партнёрство, региональные кластеры, национальная инновационная система

Hududiy innovatsion rivojlanishni davlat tomonidan tartibga solish — bu davlat hokimiyati organlari tomonidan huquqiy-me‘yoriy, dasturiy-maqсадli, moliyaviy-iqtisodiy va tashkiliy-institutsional vositalardan foydalangan holda mintaqalarda innovatsion jarayonlarni shakllantirish, qo‘llab-quvvatlash va yo‘naltirishga qaratilgan maqsadli faoliyatlar majmuasidir. Zamonaviy nazariy yondashuvlar davlat aralashuvining zarurligini bir nechta bozor nuqsonlari bilan asoslaydi: bilim va



innovatsiyalarning ijobiy tashqi ta'sirlari (ekstrenalialari) sababli xususiy sektorning IDTI ga investitsiyalari ijtimoiy jihatdan optimal darajadan past bo'lishi (akademik baholashlarga ko'ra ijtimoiy daromad xususiy daromaddan o'rtacha 2,5-4,2 marta yuqori), innovatsiyaning uzoq muddatli xususiyati va yuqori xavfliligi tufayli moliya bozorlarining nomukammalligi, innovatsion ekotizimlarda muvofiqlashtirish muammolari, fundamental tadqiqotlar va infratuzilma kabi jamoat ne'matlarining yetarli darajada taqdim etilmasligi hamda mintaqalararo notekis rivojlanishdan kelib chiqadigan ijtimoiy-iqtisodiy nomutanosibliklar. Empirik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, davlatning innovatsiyaga sarflagan har bir dollar bilvosita iqtisodiy daromadning 2,80-4,60 dollarini keltirib chiqaradi, mintaqaviy darajada davlat innovatsion xarajatlarning 1 foiz o'sishi keyingi 5-7 yil ichida YaHM ning 0,15-0,28 foiziga, mehnat unumdorligining 0,22-0,41 foiziga va innovatsion korxonalar sonining 1,8-3,2 foiziga oshishi bilan bog'liq. Shu bilan birga, davlat tartibga solishining samaradorligi tartibga solish vositalarining mintaqaviy iqtisodiy tuzilma, institutsional salohiyat va innovatsion ekotizimning rivojlanish bosqichiga moslashishi darajasiga sezilarli darajada bog'liq.

O'zbekistonda hududiy innovatsion rivojlanishni davlat tomonidan tartibga solish so'nggi yillarda jiddiy institutsional o'zgarishlarga uchradi va keng qamrovli huquqiy-me'yoriy bazaga ega bo'ldi. Ushbu sohani tartibga soluvchi asosiy hujjatlar qatoriga "Innovatsion faoliyat to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Qonuni (2020 yil 24 iyul), "2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi" (PF-60-sonli Farmon, 2022 yil 28 yanvar), "2030 yilgacha bo'lgan davrda O'zbekiston Respublikasining innovatsion rivojlanish strategiyasi" va 47 dan ortiq turdosh me'yoriy-huquqiy hujjatlar kiradi. Institutsional infratuzilma 2017 yilda tashkil etilgan Innovatsion rivojlanish vazirligini, Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligini, Fanlar akademiyasini, 14 ta hududda faoliyat yurituvchi innovatsion rivojlanish boshqarmalarini, davlat innovatsiya jamg'armasini va Innovatsion rivojlanish agentligini o'z ichiga oladi. Moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlari 2024 yilda 1,84 trillion so'm hajmidagi innovatsion xarajatlarni o'z ichiga olgan davlat byudjeti orqali amalga oshirildi, bu YaIMning 0,14 foizini tashkil etadi va innovatsion grantlar (jami summasi 142,6 mlrd so'm), startaplarni qo'llab-quvvatlash dasturlari (84,3 mlrd so'm), texnologik importga subsidiyalar (216,8 mlrd so'm) hamda davlat-xususiy sherikligi loyihalari (478,2 mlrd so'm) ni qamrab oladi. Biroq, ushbu xarajatlar darajasi OECD davlatlari o'rtacha ko'rsatkichi (YaIMning 0,84 foizi) dan sezilarli darajada past va innovatsion yetakchi mamlakatlar — Janubiy Koreya (1,16 foiz), Isroil (1,32 foiz), Singapur (0,98 foiz) bilan solishtirganda yetarli emas.



## Learning and Sustainable Innovation

2023 yil oktyabridan 2024 yil martigacha bo‘lgan davrda 14 ta hudud bo‘ylab 412 ta innovatsion faol korxonalar va 86 ta hududiy davlat organi xodimlari ishtirokida o‘tkazilgan empirik so‘rov davlat tartibga solishining samaradorligi va muammolari haqida muhim ma'lumotlarni taqdim etadi. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, korxonalarining 67,8 foizi mavjud davlat tartibga solish mexanizmlarini yetarli darajada samarali deb hisoblamaydi, 73,4 foizi turli davlat organlari faoliyatining muvofiqlashtirilmaganligini sezadi va 81,2 foizi me'yoriy hujjatlarning hududiy darajada amalga oshirilishida sezilarli farqlar mavjudligini ta'kidlaydi.

Davlat qo‘llab-quvvatlash dasturlaridan foydalanish darajasi past bo‘lib qolmoqda: so‘rov o‘tkazilgan korxonalarining atigi 28,6 foizi so‘nggi uch yil ichida innovatsion grantlar yoki subsidiyalardan foydalangan, 19,4 foizi soliq imtiyozlaridan foydalangan va 14,2 foizi imtiyozli kreditlarga kirgan. Foydalanishni cheklovchi asosiy omillar sifatida ariza topshirish jarayonining murakkabligi (62,8 foiz), shaffof bo‘lmagan tanlov mezonlari (54,3 foiz), uzun ko‘rib chiqish muddatlari (o‘rtacha 7,4 oy, eng yaxshi xalqaro amaliyot 2-3 oy bilan solishtirganda), korrupsiya xavfi (38,7 foiz) va davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlash imkoniyatlari haqida axborotning yetarli emasligi (49,2 foiz) ko‘rsatildi. Tartibga solishning mintaqaviy assimetriyasi keskin: Toshkent shahri va Toshkent viloyatidagi korxonalarining 47,3 foizi davlat qo‘llab-quvvatlash chora-tadbirlarining mavjudligidan xabardor, periferik mintaqalardagi korxonalarining esa atigi 18,4 foizi xabardor. Bunday vaziyat innovatsion rivojlanishdagi mintaqaviy farqlarning kuchayishiga olib kelmoqda.

Davlat tartibga solishining to‘g‘ridan-to‘g‘ri mexanizmlari davlat hokimiyati organlarining innovatsion jarayonlarga bevosita ta'sirini ifodalovchi vositalarni o‘z ichiga oladi va asosan huquqiy-me'yoriy, dasturiy-maqсадli hamda tashkiliy-ma'muriy yo‘nalishlarda amalga oshiriladi. Huquqiy-me'yoriy mexanizmlar innovatsion faoliyatning huquqiy bazasini shakllantirish, intellektual mulkni himoya qilish, texnik regulyatsiya va standartlashtirish, innovatsion mahsulotlarning sertifikatlashtirilishi orqali innovatsiya muhitini tartibga soladi. Dasturiy-maqсадli mexanizmlar milliy va hududiy innovatsion dasturlar, ustuvor texnologik yo‘nalishlar bo‘yicha davlat buyurtmalari, kompleks innovatsion loyihalar va makroregional rivojlanish strategiyalari orqali resurslarni aniq vazifalar va natijalarga yo‘naltiradi. O‘zbekistonda 2020-2024 yillarda 78 ta milliy va 142 ta hududiy innovatsion dastur ishga tushirilgan, ammo ularning samaradorlik ko‘rsatkichlari aralash — dasturlarning 34,7 foizi belgilangan KPI larga to‘liq erishgan, 41,8 foizi qisman erishgan, 23,5 foizi esa ko‘zda tutilgan natijalarga erisha olmagan. Tashkiliy-ma'muriy mexanizmlar davlat innovatsiya tashkilotlarini yaratish, davlat tomonidan boshqariladigan ilmiy-tadqiqot



infratuzilmasini rivojlantirish, davlat innovatsiya buyurtmalari va kadrlar tayyorlash siyosati orqali innovatsiyaga ta'sir ko'rsatadi. To'g'ridan-to'g'ri mexanizmlarning kuchli tomoni aniq belgilangan ustuvorliklar bo'yicha tezkor harakatga keltirish va bozor nuqsonlarini bevosita to'g'rilash imkonidadir; biroq ular yuqori ma'muriy xarajatlarni talab qiladi, bozor signallarini buzishi va tanlangan loyihalardagi xato qarorlar evaziga sezilarli resurs yo'qotishlariga olib kelishi mumkin.

Bilvosita mexanizmlar innovatsion faoliyatga bozor signallari, iqtisodiy rag'batlar va institutsional muhitni shakllantirish orqali ta'sir ko'rsatadi va ular moliyaviy-iqtisodiy, soliq-imtiyozli, kredit-investitsion hamda institutsional-infratuzilmaviy yo'nalishlarni o'z ichiga oladi. Soliq imtiyozlari xalqaro tajribada eng samarali bilvosita mexanizmlardan biri hisoblanadi: meta-tahlil natijalariga ko'ra, IDTI xarajatlari bo'yicha soliq imtiyozlarining 1 foiz o'sishi xususiy sektor innovatsion xarajatlarining o'rtacha 0,8-1,2 foizga oshishiga olib keladi ("crowd-in" effekti). O'zbekistonda joriy etilgan soliq imtiyozlari qatoriga innovatsion korxonalar uchun foyda solig'i bo'yicha 5 yil mobaynida 50 foiz imtiyoz, IDTI xarajatlarini soliq solinadigan bazadan ikki barobar miqdorda chegirib tashlash huquqi, IT parklar rezidentlari uchun yagona soliq stavkasi (oborotning 7,5 foizi) va mualliflik mukofotlari bo'yicha jismoniy shaxslar daromad solig'idan ozod qilish kiradi. Imtiyozli kreditlash mexanizmlari O'zbekiston Tiklanish va taraqqiyot jamg'armasi, davlat ixtisoslashtirilgan banklari va Innovatsion rivojlanish jamg'armasi orqali amalga oshiriladi, 2024 yilda jami 1 247,3 mlrd so'm hajmida imtiyozli kreditlar berildi, bunda foiz stavkasi bozor stavkasidan 8-12 foiz punktga past bo'ldi. Venchur moliyalashtirishning rivojlanmaganligi sezilarli muammo bo'lib qolmoqda: 2024 yilda mamlakatda 18 ta faol venchur fond mavjud bo'lib, ularning umumiy kapitali 142,8 mln dollar (Singapur 8,4 mlrd dollar, Janubiy Koreya 32,6 mlrd dollar bilan solishtirganda juda kichik). Davlat kafolatlari va sug'urta mexanizmlari innovatsion loyihalarning yuqori xavflari sharoitida xususiy investorlarni jalb qilishda muhim rol o'ynaydi, biroq O'zbekistonda hozircha jami innovatsion loyihalarning atigi 8,4 foizi davlat kafolatlari bilan ta'minlangan.

### 1-jadval. Hududiy innovatsion rivojlanishni davlat tomonidan tartibga solish mexanizmlarining tasnifi va samaradorligi

Mexanizm guruhi	Asosiy vositalar	Qo'llash sohasi	Samaradorlik, %
Huquqiy-me'yoriy	Qonunlar, Prezident farmonlari, hukumat	Innovatsion muhitni tartibga	65–75



<b>Mexanizm guruhi</b>	<b>Asosiy vositalar</b>	<b>Qo‘llash sohasi</b>	<b>Samaradorlik, %</b>
	qarorlari, texnik standartlar, IP himoya tartibi	solish, intellektual mulk himoyasi	
<b>Dasturiy-maqсадli</b>	Milliy va hududiy innovatsion dasturlar, davlat buyurtmalari, ustuvor texnologik yo‘nalishlar	Strategik tarmoqlar, hududiy rivojlanish ustuvorliklari	55–70
<b>Moliyaviy-byudjetli</b>	Innovatsion grantlar, subsidiyalar, davlat investitsiyalari, fundamental tadqiqotlarni moliyalashtirish	IDTI, innovatsion infratuzilma, kadrlar tayyorlash	60–80
<b>Soliq-imtiyozli</b>	Foyda solig‘i imtiyozlari, IDTI xarajatlari bo‘yicha soliq chegirmalari, IT park rejimi, amortizatsiya rag‘batlari	Innovatsion faol korxonalar, xususiy IDTI investitsiyalari	70–85
<b>Kredit-investitsion</b>	Imtiyozli kreditlar, davlat kafolatlari, venchur kapital, davlat-xususiy sherikligi (DXSh)	Startaplar, innovatsion loyihalar, yirik DXSh tashabbuslari	65–78
<b>Tashkiliy-institutsional</b>	Texnoparklar, biznes-inkubatorlar, klasterlar, innovatsion agentliklar,	Innovatsion infratuzilma, hududiy	60–72



Mexanizm guruhi	Asosiy vositalar	Qo'llash sohasi	Samaradorlik, %
	EIZ	ekotizimlar	
<b>Axborot-ta'lim</b>	Maslahat xizmatlari, treninglar, axborot platformalari, statistika va monitoring tizimlari	Kadrlar salohiyati, innovatsion madaniyat	50–68

*Manba: muallif tomonidan OECD (2023), Yevropa Komissiyasi (2024) va so'rov natijalari asosida tuzilgan. Samaradorlik xalqaro empirik tadqiqotlar va O'zbekistondagi 412 ta korxonada so'rovi natijalariga ko'ra baholangan.*

Davlat tartibga solishining institutsional-infratuzilmaviy mexanizmlari innovatsion ekotizimlarning jismoniy va tashkiliy asoslarini yaratishga qaratilgan bo'lib, texnoparklar, biznes-inkubatorlar, akseleratorlar, innovatsion klasterlar, erkin iqtisodiy zonalar va ixtisoslashtirilgan innovatsiya agentliklarining tarmog'ini o'z ichiga oladi. O'zbekistonda 2024 yil holatiga ko'ra 7 ta texnopark (Yashnobod, Toshkent IT Park, Tashqi savdo, Chirchiq, Buxoro, Samarqand IT Park, Andijon), 18 ta biznes-inkubator, 4 ta erkin iqtisodiy zona (Navoiy, Angren, Jizzax, Urgut) va 6 ta kichik sanoat zonasi faoliyat yuritmoqda. Ushbu infratuzilma 2024 yilda 1 847 ta innovatsion korxonani qo'llab-quvvatladi, ular jami 8,4 trillion so'm hajmida mahsulot ishlab chiqardi va 47 836 ta ish o'rni yaratdi. Biroq, infratuzilmaning hududiy konsentratsiyasi sezilarli muammo bo'lib qolmoqda: ob'ektlarning 67,3 foizi Toshkent agglomeratsiyasida joylashgan, 4 ta hududda esa hech qanday ixtisoslashtirilgan innovatsion infratuzilma mavjud emas. Tashqi tartibga solish samaradorligi davlat-xususiy sherikligi (DXSh) mexanizmlari orqali ham oshirilmoqda: 2020-2024 yillarda innovatsion sohada jami 478,2 mlrd so'm hajmidagi 47 ta DXSh loyihasi amalga oshirildi, bu Janubiy Koreya, Singapur va Isroil tajribasi bilan solishtirganda nisbatan kichik, biroq institutsional asos sifatida muhim ahamiyatga ega. Kelajakda DXSh mexanizmlarini yanada rivojlantirish davlat va xususiy sektor o'rtasidagi xavflarni samarali taqsimlash, uzoq muddatli investitsiyalarni jalb qilish va davlat tomonidan moliyalashtirilgan loyihalarning samaradorligini oshirishga imkon yaratadi.

Xalqaro tajribada hududiy innovatsion rivojlanishni tartibga solishning eng samarali modellari aniqlangan va ular O'zbekiston uchun muhim o'rganish manbalarini taqdim etadi. AQShning DARPA (Mudofaa ilg'or tadqiqot loyihalari agentligi), ARPA-E va



## Learning and Sustainable Innovation

SBIR dasturlari ustuvor texnologik yo‘nalishlarda yuqori xavfli, lekin yuqori potentsialli loyihalarni davlat tomonidan maqsadli moliyalashtirishning ajoyib namunalari hisoblanadi: SBIR har yili 30 mingdan ortiq ariza qabul qiladi, 2,5 mlrd dollar grant beradi va keyingi tijoratlashtirishning 27 foiz darajasiga erishadi. Yevropa Ittifoqining “Horizon Europe” dasturi 2021-2027 yillar uchun 95,5 mlrd yevro byudjet bilan jamoa innovatsion ekotizimini shakllantiradi, bunda kohezion siyosat doirasida hududlararo innovatsion farqlarni qisqartirishga 50,4 mlrd yevro yo‘naltirildi. Janubiy Koreyaning “Innovatsion shaharlar” dasturi (Innovation Cities) 10 ta yangi innovatsion shahar tashkil etib, 162 ta davlat tashkilotini ularga ko‘chirdi, natijada poytaxtdan tashqaridagi hududlarda 110 mingdan ortiq yuqori malakali ish o‘rinlari yaratildi va hududiy YaIM o‘rtacha 4,8 foizga oshdi. Xitoyning “1+N” siyosat doirasi davlat innovatsiya milliy strategiyasini 2 800 dan ortiq mahalliy innovatsion zonalar bilan birlashtiradi va Shenchjen, Pekin Zhongguancun kabi mintaqalarni global innovatsion yetakchilarga aylantirdi. Isroil va Singapur tajribasi davlat venchur kapitalining (Yozma, Temasek), kompakt biroq samarali davlat agentliklarining va xususiy sektor bilan moslashuvchan sherikligining muhim rolini ko‘rsatadi. Ushbu modellarning umumiy xususiyatlari quyidagilardir: aniq strategik ustuvorliklar, davlat aralashuvining selektivligi, samaradorlikni monitoring qilish va doimiy moslashish, davlat va xususiy sektor o‘rtasidagi sog‘lom muvozanat, mintaqaviy avtonomiyaning yuqori darajasi va manfaatdor tomonlarning faol ishtiroki.

O‘zbekistonda hududiy innovatsion rivojlanishni davlat tomonidan tartibga solishning samaradorligini cheklovchi tizimli muammolar guruhi mavjud. Birinchidan, institutsional muvofiqlashtirilmaganlik — innovatsion siyosatga aloqador davlat organlari (Innovatsion rivojlanish vazirligi, Oliy ta‘lim, fan va innovatsiyalar vazirligi, Iqtisodiyot va moliya vazirligi, Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi, viloyat hokimliklari) o‘rtasida vazifalar dublikatsiyasi, parchalangan moliyalashtirish oqimlari va yagona strategik ko‘rinishning yo‘qligi kuzatilmoqda. Ikkinchidan, hududiy darajadagi salohiyat yetishmovchiligi — viloyat hokimliklaridagi innovatsion bo‘limlar yetarli kadrlar, byudjet va analitik salohiyatga ega emas, ularning 64,3 foizida 5 dan kam xodim, 81,2 foizida innovatsiya bo‘yicha aniq strategik hujjat va 73,8 foizida samaradorlikni baholash tizimi mavjud emas. Uchinchidan, qonun va amaliyot o‘rtasidagi tafovutlar — me‘yoriy-huquqiy hujjatlarda belgilangan imtiyozlar va qo‘llab-quvvatlash chora-tadbirlari amaliyotda murakkab ma‘muriy protseduralar, beqaror talqinlar va ijro intizomining zaifligi tufayli to‘liq amalga oshmaydi. To‘rtinchidan, monitoring va baholash tizimining zaifligi — siyosat tadbirlarining samaradorligini aniqlash uchun zarur bo‘lgan ma‘lumotlar tizimli to‘planmaydi,



## Learning and Sustainable Innovation

qarorlar ko‘pincha dalillarga emas, balki ma‘muriy intuitivga asoslanadi. Beshinchidan, xususiy sektor va fuqarolik jamiyati ishtirokining cheklanganligi — siyosat ishlab chiqish jarayoni asosan yopiq va yuqoridan pastga yo‘naltirilgan tarzda olib boriladi, bu esa innovatsion ekotizim ishtirokchilarining real ehtiyojlarini hisobga olishni qiyinlashtiradi.

Hududiy innovatsion rivojlanishni davlat tomonidan tartibga solish mexanizmlarini takomillashtirish bo‘yicha siyosat tavsiyalari beshta o‘zaro bog‘liq yo‘nalishni qamrab oladi. Birinchidan, institutsional arxitekturani modernizatsiya qilish — O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzurida Milliy innovatsion kengashni tashkil etish, u barcha aloqador organlarning faoliyatini muvofiqlashtirish, yagona strategik yo‘nalish belgilash va innovatsion siyosatning yagona ovozini ta‘minlash; viloyat darajasida innovatsion siyosat bo‘yicha o‘rinbosar hokim lavozimini joriy etish va Hududiy innovatsiya kengashlarini tashkil etish, ularga real qaror qabul qilish vakolatlari berish. Ikkinchidan, moliyaviy mexanizmlarning samaradorligini oshirish — innovatsiyaga davlat xarajatlarini bosqichma-bosqich YaIMning 0,5 foizigacha (2030 yilga qadar) oshirish; raqobatbardosh grant tizimini takomillashtirish (shaffof tanlov mezonlari, qisqa qaror muddatlari, mustaqil ekspert kengashlari); davlat venchur jamg‘armasini tashkil etish va xususiy venchur sanoatini stimullashtirish; soliq imtiyozlarining mintaqaviy o‘lchovini kengaytirish (kam rivojlangan hududlardagi innovatsion korxonalar uchun qo‘shimcha imtiyozlar). Uchinchidan, hududiy salohiyatni mustahkamlash — viloyat innovatsiya boshqarmalarini kadrlar bilan ta‘minlash (har bir viloyatda kamida 15 nafar mutaxassis), Toshkentdan tashqaridagi hududlarda professional ta‘lim, sertifikat dasturlari va ekspert maslahatlari taqdim etish; “hududiy innovatsiya observatoriyalari” tarmog‘ini yaratish. To‘rtinchidan, monitoring va baholash tizimini joriy etish — barcha innovatsion siyosat tadbirlari uchun aniq KPI lar, mustaqil dalillarga asoslangan baholash, xalqaro reytinglarda ishtirok (RIS, GII, Bloomberg Innovation), natijalarni ommaviy hisobotlar orqali oshkor qilish. Beshinchidan, manfaatdor tomonlarning ishtirokini kengaytirish — innovatsion siyosatni ishlab chiqishda biznes assotsiatsiyalari, akademik jamoatchilik, fuqarolik tashabbuslari va xalqaro tajribaning faol ishtirokini ta‘minlash, ochiq maslahat platformalari va innovatsion forumlarni muntazam tashkil etish.

Demak, hududiy innovatsion rivojlanishni davlat tomonidan tartibga solish mexanizmlari iqtisodiy modernizatsiya va bilim iqtisodiyotiga o‘tishning asosiy vositalaridan biri bo‘lib xizmat qiladi va ularning samaradorligi hududiy iqtisodiy o‘sish, mehnat unumdorligi va texnologik raqobatbardoshlik darajalarini sezilarli darajada belgilab beradi. O‘zbekistonda 2017-2024 yillarda amalga oshirilgan keng



qamrovli institutsional islohotlarga qaramay, innovatsiyaga davlat xarajatlari (YaIMning 0,14 foizi) OECD davlatlari o‘rtacha ko‘rsatkichidan 6 baravar past, davlat qo‘llab-quvvatlash dasturlaridan foydalanish darajasi cheklangan (korxonalarining 28,6 foizi grantlardan, 19,4 foizi soliq imtiyozlaridan foydalanadi) va tartibga solishning mintaqaviy assimetriyasi keskin (Toshkent va periferiya o‘rtasidagi xabardorlik farqi 2,6 marta). 412 ta korxonalar va 86 ta davlat organi ishtirokidagi empirik tadqiqot tartibga solish mexanizmlarining tasnifi va samaradorligini ko‘rsatdi, bunda soliq imtiyozlari (samaradorlik 70-85 foiz) va moliyaviy-byudjetli mexanizmlar (60-80 foiz) eng yuqori natija beradi, axborot-ta’lim mexanizmlari (50-68 foiz) esa eng past ko‘rsatkichga ega. AQSh, EI, Janubiy Koreya, Xitoy, Isroil va Singapur tajribasi institutsional muvofiqlashtirish, selektiv ustuvorliklar, davlat venchur kapitali, monitoring va manfaatdor tomonlarning faol ishtiroki kabi muhim tamoyillarni ko‘rsatadi. Institutsional arxitekturani modernizatsiya qilish, moliyaviy mexanizmlarni mustahkamlash, hududiy salohiyatni rivojlantirish, monitoring tizimini joriy etish va manfaatdor tomonlarning ishtirokini kengaytirish bo‘yicha besh yo‘nalishdagi takomillashtirish O‘zbekistonning hududiy innovatsion ekotizimini samarali rivojlantirish, innovatsiyaga asoslangan iqtisodiy o‘sishga erishish va Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasining innovatsion maqsadlarini muvaffaqiyatli amalga oshirishga imkon yaratadi.

#### FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

- O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “2022-2026 yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi PF-60-sonli Farmoni. 2022 yil 28 yanvar.
- O‘zbekiston Respublikasining “Innovatsion faoliyat to‘g‘risida”gi O‘RQ-630-sonli Qonuni. 2020 yil 24 iyul.
- OECD. OECD Reviews of Innovation Policy: Innovation Policy Reviews. – Paris: OECD Publishing, 2023.
- European Commission. Horizon Europe Strategic Plan 2021-2024. – Brussels: Publications Office of the EU, 2021.
- Mazzucato M. The Entrepreneurial State: Debunking Public vs. Private Sector Myths. – London: Penguin Books, 2018. – 320 p.
- Lundvall B.-Å. National Systems of Innovation: Toward a Theory of Innovation and Interactive Learning. – London: Anthem Press, 2010.
- O‘zbekiston Respublikasi Innovatsion rivojlanish vazirligi. Innovatsion rivojlanish hisoboti 2024. – Toshkent: IRV, 2024.



- Cornell University, INSEAD, WIPO. Global Innovation Index 2023: Innovation in the Face of Uncertainty. – Geneva: WIPO, 2023.
- Etzkowitz H., Leydesdorff L. The Dynamics of Innovation: From National Systems and 'Mode 2' to a Triple Helix of University-Industry-Government Relations // Research Policy. – 2000. – Vol. 29(2). – P. 109-123.
- UNECE. Innovation Performance Review of Uzbekistan. – Geneva: United Nations, 2022.